

LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 8, 15, 19, 19¹, 19² IR 19³ STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

2022 m. rugsėjo 30 d. gautas Europos Komisijos oficialus pranešimas dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. INFR(2022)2083 dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV direktyva) netinkamo perkėlimo bei netinkamo taikymo nacionalinėje teisėje (toliau – Europos Komisijos oficialus pranešimas).

Europos Komisijos oficialus pranešime nurodoma, kad į nacionalinę Lietuvos teisę neperkelti PAV direktyvos reikalavimai, susiję su sprendimo duoti sutikimą dėl planuojamos veiklos (t. y. išduoti leidimą) procedūromis ir minimaliu turiniu.

PAV direktyvos 1 straipsnio 2 dalies g punkto ir 8a straipsnio 1 dalies nuostatos numato, kad į sprendimą duoti sutikimą dėl planuojamos veiklos, t. y. į planuojamai ūkinei veiklai vykdyti reikalingus leidimus (statybą leidžiantį dokumentą, leidimą naudoti žemės gelmių išteklius arba ertmės, taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą, taršos leidimą ir kitus įstatymuose nurodytus leidimus) turi būti įtrauktas kompetentingos institucijos (Lietuvoje jos funkcijas atlieka Aplinkos apsaugos agentūra) priimtas sprendimas dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai.

PAV direktyvos 8a straipsnio 1 dalies nuostatos numato, kad priėmusi sprendimą išduoti leidimą ar atsisakyti jį išduoti, kompetentinga institucija nedelsiant apie tai informuoja visuomenę ir PAV procese dalyvavusias institucijas (PAV subjektus) ir užtikrina, kad būtų prieinama informacija, pateikiama sprendime dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoje. 9 straipsnio 2 dalies nuostatos papildomai numato, kad tais atvejais, kai buvo atliekamas planuojamos ūkinės veiklos tarpvalstybinis PAV, priėmus sprendimą išduoti leidimą ar atsisakyti jį išduoti, apie tai turi būti informuojamos tarpvalstybinio PAV procese dalyvavusios šalys ir joms perduodama aukščiau minėta informacija.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 15, 19, 19¹, 19² ir 19³ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas) rengiamas atsižvelgus į aukščiau išvardytus Europos Komisijos oficialiame pranešime identifikuotus nacionalinės teisės trūkumus ir siekiant visiškai į ją perkelti PAV direktyvos nuostatas.

Įstatymo projekto 15 straipsnio 2 ir 7 dalies ir 19¹ straipsnio 5 dalies pakeitimai rengiami, atsižvelgiant į naujas nuo 2023 metų balandžio 1 d. įsigaliojusias Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSI) nuostatas, kuriose meras tapo vykdomąja institucija.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme (toliau – AAĮ) numatyta, kad fizinis ar juridinis asmuo apie planuojamą ūkinės veiklos objektą, kuriam išduotas taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas arba taršos leidimas, eksploatavimo ir ūkinės veiklos vykdymo pradžią turi informuoti aplinkos ministro įgaliotą instituciją ir gali pradėti eksploatuoti ūkinės veiklos objektą ir (ar) vykdyti ūkinę veiklą tik aplinkos ministro įgaliotai institucijai įsitikinus ir priėmus sprendimą, kad ūkinės veiklos objektas atitinka nustatytas sąlygas. Tačiau nėra numatytas kitų institucijų dalyvavimas, o praktiniai pavyzdžiai (pvz., gaisrai UAB "Ekologistika" ir UAB "Žalvaris") rodo, kad siekiant tinkamai patikrinti subjekto pasirengimą vykdyti ūkinę veiklą ir užtikrinti atitiktį ne tik aplinkosauginiams, bet ir visuomenės sveikatos bei priešgaisrinės saugos kriterijams, reikalingas ir kitų institucijų atstovų įsitraukimas.

Siūloma nustatyti dvi įstatymo pakeitimo įsigaliojimo datas. Atsižvelgiant į tai, kad VSI pakeitimai įsigaliojo 2023 metų balandžio 1 d., o pakeitimai atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAVĮ) formuluotes, susijusias su sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir atrankos išvados dėl poveikio aplinkai vertinimo turiniu, yra redakcinio pobūdžio, susijusios nuostatos įsigaliojusių priėmus įstatymą. Kitos nuostatos įsigalios nuo 2024 m. gegužės 1 d.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Aplinkos ministerija.

Įstatymo projektą parengė Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos politikos grupės (vadovas – Vitalijus Auglys, tel. 8 686 46087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt) vyresnioji patarėja Beata Vilimaitė Šilobritienė (tel. 8 645 89487, el. p. beata.silobritiene@am.lt), patarėjai Dalia Židonytė (tel. 8 695 40 243, el. p. dalia.zidonyte@am.lt) ir Mindaugas Raulinaitis (tel. 8 695 41925, el. p. mindaugas.raulinaitis@am.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame AAĮ nurodoma, kad *leidimai <...> turi atitikti sprendime nustatytas sąlygas ir sprendime ir (ar) atrankos išvadoje nurodytą ūkinės veiklos mastą bei charakteristikas, numatytas priemones reikšmingam neigiamam poveikiui aplinkai sumažinti ir (ar) jį kompensuoti, kurios turi būti įgyvendintos konkrečiu etapu*, t. y. nereikalaujama į juos įtraukti atsakingosios institucijos priimtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai.

AAĮ nėra nuostatų, numatančių PAV procese dalyvavusių institucijų ir tarpvalstybiniame PAV dalyvavusių šalių informavimą apie sprendimą išduoti leidimą ar atsakyti jį išduoti.

AAĮ 19 straipsnyje nustatyta, kad fizinis ar juridinis asmuo apie planuojamą ūkinės veiklos objekto, kuriam išduotas taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas arba taršos leidimas, eksploatavimo ir ūkinės veiklos vykdymo pradžią turi informuoti aplinkos ministro įgaliotą instituciją ir gali pradėti eksploatuoti ūkinės veiklos objektą ir (ar) vykdyti ūkinę veiklą tik aplinkos ministro įgaliotai institucijai įsitikinus ir priėmus sprendimą, kad ūkinės veiklos objektas atitinka nustatytas sąlygas. 19¹ straipsnyje nustatyta, kad aplinkos ministro įgaliota institucija priima sprendimą priimti paraišką taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimui išduoti ar pakeisti, jei per nustatytą terminą Nacionalinis visuomenės sveikatos centras nepateikia sprendimo derinti paraišką arba nederinti paraiškos, t. y. numatytas automatinis pritarimas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

1 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Siūlomas redakcinis AAĮ 8 straipsnio 3 punkto pakeitimas, kadangi galiojančio 2020 m. sausio 28 d. priėmus naujos redakcijos 15 straipsnį, leidimai nurodyti ne ketvirtojoje, bet trečiojoje dalyje. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigalios priėmus Įstatymo projektą.

Laukiami rezultatai. Suderintos tarpusavyje AAĮ nuostatos.

2 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Siūloma pripažinti 8 straipsnio 3 punktą netekusiu galios. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigalios nuo 2024 m. gegužės 1 d. kartu su 4 straipsniu, kuriame išdėstoma nauja AAĮ 15 straipsnio redakcija, kurios 10 dalyje detalizuojama, kaip apie išduotus leidimus informuojama visuomenė.

Laukiami rezultatai. Atsisakoma pasikartojančių nuostatų.

3 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Siekiant suderinti AAĮ nuostatas su VSĮ nuostatomis, Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – SĮ) nuostatomis ir 2023 m. birželio 23 d. įsigaliojusiais atitinkamais PAVĮ pakeitimais siūlomi AAĮ 15 straipsnio 2 ir 7 dalių pakeitimai, nurodant, kad PAV procese PAVĮ nustatyta tvarka dalyvauja ne savivaldybės vykdomoji institucija, bet savivaldybės meras ar jo įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius, o statinių projektus tikrina savivaldybės administracija (SĮ 27 str. 9 d. 1 p.). Taip pat siūlomi patikslinimai, atsižvelgiant į PAVĮ formuluotes, susijusias su sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir atrankos išvados dėl poveikio aplinkai vertinimo turiniu. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų priėmus Įstatymo projektą.

Laukiami rezultatai. Suderintos tarpusavyje AAĮ, PAVĮ, SĮ ir VSĮ nuostatos.

4 straipsnis

Siūlomi pakeitimai.

Nauja redakcija dėstomame 15 straipsnyje siūloma įrašyti papildomas nuostatas, pagal kurias:

1) leidimuose, išduodamuose planuojamai ūkinei veiklai, kuriai atliktas poveikio aplinkai vertinimas, ar įrenginių, kuriuose planuojama ši ūkinė veikla, registracijos duomenyse būtų pateikiama nuoroda į atsakingosios institucijos interneto svetainėje paskelbtą sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai, t. y. užtikrinama sąsaja tarp atliktų PAV procedūrų ir išduoto leidimo ar atliktos įrenginio registracijos;

2) išdavus leidimą ar priėmus sprendimą atsisakyti jį išduoti planuojamai ūkinei veiklai, kuriai atliktas poveikio aplinkai vertinimas, apie tai būtų informuojama visuomenė, atsakingoji institucija ir poveikio aplinkai vertinimo subjektai;

3) išdavus leidimą ar priėmus sprendimą atsisakyti jį išduoti planuojamai ūkinei veiklai, kuriai atliktas tarpvalstybinis poveikio aplinkai vertinimas, apie tai būtų informuojama Vyriausybės įgaliota institucija, aplinkos ministro nustatyta tvarka koordinuojanti tarpvalstybinio poveikio aplinkai vertinimo procesą, t. y. Aplinkos ministerijai, kuri pateiks reikiamą informaciją tarpvalstybiniame poveikio aplinkai vertinime dalyvavusioms šalims.

Į Įstatymo projektą įtraukti kitais Aplinkos apsaugos įstatymo pakeitimo projektais siūlomi pakeitimai, susiję su galimybe numatyti kitas ar papildomas sąlygas ir poveikį mažinančias priemones, jei paaiškėja, kad nustatytos poveikio aplinkai vertinimo metu nėra pakankamai efektyvios (registracijos Nr. XIVP-2869).

Atkreiptinas dėmesys, kad minėtų leidimo išdavimo viešinimo prievolė šiuo metu yra nustatyta AAĮ 8 straipsnio 3 punkte, todėl atitinkamuose teisės aktuose jau ir dabar yra nustatyta prievolė viešinti išduotus leidimus arba sprendimus neišduoti leidimo (tai parodyta Įstatymo projekto atitikties lentelėje). Tačiau detalesnis ir aiškus reikalavimas AAĮ padės užtikrinti, kad ir specialiuose teisės aktuose šis reikalavimas išliktų. 15 straipsnyje nustatoma, kad sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos išdavusi atsakingoji institucija jį skelbia savo interneto svetainėje, kadangi šiuo metu nėra sukurta tam skirtos informacinės sistemos, tačiau nenustatoma, kur leidimą išdavusi institucija turėtų viešinti leidimus, tai nustatoma specialiaisiais teisės aktais, kadangi vieni leidimai išduodami naudojant informacines sistemas, kitais jų nenaudojant, todėl skiriasi, kaip jie yra viešinami.

Pažymėtina, kad 15 straipsnyje nurodyta įrenginių registracija atitinka „D“ tipo licenciją.

Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų nuo 2024 m. gegužės 1 d.

Laukiami rezultatai. Naujos teisinio reguliavimo nuostatos leis pašalinti Europos Komisijos oficialiame pranešime identifikuotus nacionalinės teisės trūkumus ir visiškai perkelti PAV direktyvos nuostatas.

5 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Keičiamame 19 straipsnyje įtvirtinama nuostata, suteikianti galimybę aplinkos ministro įgaliotai institucijai pasitelkti kitas suinteresuotas institucijas (pvz., Nacionalinį

visuomenės sveikatos centrą, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentą) dalyvauti tikrinant ūkio subjektą prieš jam pradėdant veiklą, tokiu būdu užtikrinant kompleksinį patikrinimą, kuriame dalyvautų poveikio aplinkai vertinimo procedūrose ir (ar) leidimų išdavime dalyvaujančios institucijos. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų nuo 2024 m. gegužės 1 d.

Laukiami rezultatai. Sudarytos prielaidos dalyvauti patikrinimuose ir kitoms, ne tik aplinkosauginėms institucijoms, leis patikrinti subjekto pasirengimą vykdyti ūkinę veiklą ir užtikrinti atitiktį ne tik aplinkosauginiams, bet ir visuomenės sveikatos bei priešgaisrinės saugos kriterijams, reikalingas ir kitų institucijų atstovų įsitraukimas.

6 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Siūlomi AAĮ 19 straipsnio 2 punkto patikslinimai, atsižvelgiant į PAVĮ formuluotes, susijusias su sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir atrankos išvados dėl poveikio aplinkai vertinimo turiniu. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų priėmus Įstatymo projektą.

Laukiami rezultatai. Suderintos tarpusavyje AAĮ ir PAVĮ nuostatos.

7 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. Siekiant suderinti AAĮ nuostatas su VSĮ nuostatomis siūlomas AAĮ 19¹ straipsnio 5 dalies pakeitimai, nustatant, kad informacija apie gautą paraišką teikiama ne savivaldybės vykdomajai institucijai, bet savivaldybės administracijai. Taip pat siūlomi AAĮ 19¹ straipsnio 8 dalies 7 punkto patikslinimai, atsižvelgiant į PAVĮ formuluotes, susijusias su sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir atrankos išvados dėl poveikio aplinkai vertinimo turiniu. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų priėmus Įstatymo projektą.

Laukiami rezultatai. Suderintos tarpusavyje AAĮ, VSĮ ir PAVĮ nuostatos.

8 straipsnis

Siūlomi pakeitimai. AAĮ 19¹ straipsnio 6 dalyje siūloma atsisakyti nuostatos, leidžiančios aplinkos ministro įgaliotai institucijai priimti sprendimą priimti paraišką taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimui išduoti ar pakeisti, jei per nustatytą terminą Nacionalinis visuomenės sveikatos centras nepateikia sprendimo derinti paraišką arba nederinti paraiškos. Šiuo pakeitimu siekiama atsižvelgti į Specialiųjų tyrimų tarnybos išvadą, kad nuostatos, įgalinančios instituciją priimti sprendimą negavus atsakymo ir pastabų iš kitų atsakingų subjektų dėl pateiktos derinti paraiškos atitikimo teisės aktų reikalavimams, vertintinos kaip ydingos antikorporcinių požiūriu, nes sudaro galimybę išduoti leidimą galimai tinkamai neįvertinus ūkinės veiklos galimos kelti taršos apimtys ir dėl to galinčios atsirasti žalos aplinkai ir (ar) žmonių sveikatai. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų nuo 2024 m. gegužės 1 d.

Laukiami rezultatai. Atsisakoma nuostatų, didinančių korupcijos riziką.

9 ir 10 straipsniai

Siūlomi pakeitimai. Siūlomi AAĮ 19² straipsnio 5 dalies 7 punkto ir 19³ straipsnio 9 dalies 7 punkto patikslinimai, atsižvelgiant į PAVĮ formuluotes, susijusias su sprendimo dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir atrankos išvados dėl poveikio aplinkai vertinimo turiniu. Siūloma, kad šis pakeitimas įsigaliotų priėmus Įstatymo projektą.

Laukiami rezultatai. Suderintos tarpusavyje AAĮ ir PAVĮ nuostatos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, bus išspręstos šio aiškinamojo rašto 1 punkte nurodytos problemos. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

Priėmus įstatymą tikėtinas teigiamas poveikis aplinkai užtikrinant Direktyvoje 2011/92/ES nustatytą tikslų laikymąsi.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir verslo plėtrai neturės.

Numatomas teigiamas poveikis verslo sąlygoms nustatant aiškesnį reglamentavimą.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte nenustatomos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti reikės pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymą Nr. D 1-528 „Dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Nėra.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.